

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.42 (3162) ●

● ЧАЦВЕР, 5 ЛІСТАПАДА, 2009

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY



Сябры з Вісагінаса
Беларусы Літвы гатовы знайсці прымяненне сваім прафесійным навыкам на радзіме **Стар. 2**



Гогаль і Шагал
Адбылася прэзентацыя рэпрадукцый афортаў Марка Шагала да паэмы Мікалая Гогаля “Мёртвыя душы” **Стар. 3**



“У Гервяхах шанцуе...”
Фотамайстар Валерый Вядрэнка адлюстравалі асабістыя ўражанні **Стар. 4**

Радзівілы і спадчына

Два арыгінальныя партрэты прадстаўнікоў роду Радзівілаў і сем копій карцін перадаў Нясвіжскаму музею-запаведніку князь Мацей Радзівіл

Жанна Катлярова

Урачыстая цырымонія перадачы адбылася на міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі “Нясвіжскі палац Радзівілаў: гісторыя, новыя даследаванні. Вопыт стварэння палацавых музейных экспазіцый”.

У экспазіцыю Нясвіжскага замка цяпер уключаны графічныя арыгінальныя партрэты Мікалая Кшыштафа Радзівіла Сіроткі (1601) і Януша Радзівіла (каля 1640). Акрамя таго, польскія госці князі Мацей і Мікалай Радзівілы перадалі шэсць лічбавых копій партрэтаў прадстаўнікоў роду Радзівілаў, у ліку якіх партрэты Караля Станіслава (Пане Каханку), Барбары Радзівіл, Анны Мыцельскай, а таксама копія іконы, якая знаходзілася ў нясвіжскай капліцы.

Як сказаў Мацей Радзівіл, ён ужо зрабіў заказ на жывапісную копію іконы Божай Маці з палацавай капліцы ў Нясвіжы. Таксама ў будучыні князь плануе перадаць у Нясвіж 40 копій партрэтаў, якія ў свой час знаходзіліся ў рэзідэнцыі.

Музейную экспазіцыю Нясвіжскага замка плануецца збіраць сумеснымі намаганнямі. Пра гэта паведаміў на канферэнцыі міністр культуры



Князь Мацей цесна супрацоўнічае з музеем у родавай рэзідэнцыі Радзівілаў

туры Беларусі Павел Латушка. Асабліва актыўна ў вырашэнні праблемы напаўнення музейнай экспазіцыі Нясвіжа беларускі бок супрацоўнічае з Польшчай. У прыватнасці, прадстаўнікі роду Радзівілаў перадалі 162 копіі гравюр у Нясвіжскі музей, цяпер калекцыя замка папоўнілася двума арыгіналамі і сямю копія-

мі карцін, якія раней знаходзіліся ў рэзідэнцыі.

На думку міністра культуры Беларусі, неабходна максімальна выкарыстоўваць усе магчымыя магчымасці для напаўнення музейнай экспазіцыі. Адным з варыянтаў з’яўляецца набыццё прадметаў на аўкцыёнах, аднак гэта працаёмкі, адказны і дарагі спосаб. Значна

танней выраб аналагаў прадметаў. Самы складаны варыянт — вяртанне прадметаў, якія апынуліся за межамі краіны. Паводле заканадаўстваў дзяржаў, вяртанне гісторыка-культурных каштоўнасцяў на гістарычную радзіму немагчыма, а таму сёння супрацоўніцтва можа выглядаць такім чынам — перадача на дэпазіт

або выраб копій. Дэпазіт — гэта таксама ў пэўным сэнсе вяртанне на радзіму гісторыка-культурных каштоўнасцяў. Павел Латушка нагадаў аб рэалізацыі праекту віртуальнай рэканструкцыі бібліятэкі ардынацыі Радзівілаў у рамках рэгіянальнага праекта “Дакументальная спадчына Рэчы Паспалітай” пад эгідай ЮНЕСКА.

ПЕРАЕМНАСЦЬ

Сцяжынка першая да дзеда



Людміла Бяляўская

Іван Ждановіч

Журналістка з Новасібірска Людміла Бяляўская стала лаўрэатам беларускага творчага конкурсу

“У рэдакцыі новасібірскай абласной газеты «Советская Сибирь», куды я шмат пішу пра беларуска-расійскія сувязі, мне неяк сказалі: Людміла

Уладзіміраўна, дзякуючы вашым артыкулам мы палюбілі вашу Беларусь! Для мяне гэта, паверце, вельмі высокая ацэнка журналісцкай працы...” — гэтак толькі пра адзін бок сваёй дзейнасці гаварыла мая калега Людміла Бяляўская на круглым stole “Дыялог дыяспар: шматнацыянальная Беларусь — беларускае замежжа”. Ён праходзіў

на пачатку мая ў Мінску, а журналістка Расійскай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі на міжнароднай выставе “СМІ ў Беларусі” прадстаўляла яшчэ і новасібірскі Нацыянальна-культурны цэнтр “Беларусы Сібіры”, дзе яна таксама вельмі актыўна працуе. І з’яўляецца, да слова, віцэ-прэзідэнтам беларускай аўтаноміі ў Новасібірску.

А яе радзіма — Беларусь. Паехала ў Сібір наша зямлячка больш за 30 гадоў таму як малады спецыяліст, там і засталася. Душою ж яна ўвесь час з намі, “на зямлі бацькоў”. Помніцца, казалі: у гарадку Кіраўску, на Магілёўшчыне, жыве яе бацька, ветэран Вялікай Айчыннай вайны.

→ **Стар. 2**

ВЕСТКІ

Архітэктурны салют
Перамозе і пераможцам

Новы музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны выразна “раскажа” пра подзвіг

У Мінску быў прадстаўлены эскіз новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Яго будаўніцтва пачнецца ў наступным годзе. Музей размесціцца каля абеліска “Мінск — горад-герой”, а побач будзе парк Перамогі і плошча Пераможцаў. Але самым грандыёзным тварэннем абяцае стаць сам музей, аўтарам праекта якога з’яўляецца вядомы беларускі архітэктар прафесар Віктар Крамарэнка. Менавіта ён падарыў сталіцы сучасныя будынкі чыгуначнага вакзалу і Нацыянальнай бібліятэкі.

Праект новага будынка музея для В. Крамарэнкі асаблівы, бо сам архітэктар нарадзіўся ў 1945 годзе.

Зацікаўленасць партнёраў

Надзея Радзівон

Прадстаўнікі Мінскай вобласці і іранскай правінцыі Тэгеран падпісалі пагадненне аб супрацоўніцтве

Рэгіёны маюць намер развіваць гандлёва-эканамічныя, навукова-тэхнічныя і культурныя адносіны. Таксама Мінская вобласць і правінцыя Тэгеран будуць імкнуцца ствараць спрыяльныя ўмовы для прыцягнення інвестыцый, наладжвання кантактаў паміж навучальнымі ўстановамі, тэатрамі, музеямі, творчымі саюзамі і фондамі.

На думку губернатара правінцыі Тэгеран Мартэза Тамадона, новае пагадненне паспрыяе павелічэнню прытоку беларускіх турыстаў у Іран, наладжванню кантактаў паміж бізнесменамі, рэалізацыі сумесных праектаў.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Сябры з Вісагінаса

Беларусы Літвы гатовыя знайсці прымяненне сваім прафесійным навыкам на радзіме

Іван Ждановіч

Алег Давідзюк — чалавек дзелавы, але і гумару ўласцівы. Пераканаўся ў гэтым сам. Неяк, калі мы заканчвалі ўжо размову з Упаўнаважаным па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў Леанідам Гулякам, дзверы кабінета расчыніліся. На парозе — супрацоўнік апарата Міхаіл Рыбакоў і незнаёмы мне чалавек. Шчаслівая ўсмешка на твары: “Леанід Паўлавіч, мне сёння Міхаіл паказвае Палажэнне аб кансультацыйным савеце — а мы ўжо яго выконваем!..”. У пацвярджэнне кіраўнік беларускага культурнага цэнтру “Крок” з літоўскага горада Вісагінаса, павітаўшыся, працягваў і сам дакумент. З яго вынікала, што новая грамадская структура пры апарце Упаўнаважанага будзе займацца сярод іншага і “прыцягненнем суйчыннікаў да ўдзелу ў рэалізацыі сацыяльна-эканамічных праграм Рэспублікі Беларусь”. А радаваўся Алег, бо прывёз у Мінск першых 85 анкет: “Канкрэтна рэалізуем намечанае”.



Беларусы з Вісагінаса — жаданыя госці на Міжнародным фестывалі песні і музыкі “Дняпроўскія галасы ў Дуброўне”

Што за анкеты? Як аказалася, на канец года ў Вісагінасе плануецца закрыццё Ігналінскай АЭС. “Трэба ж будзе людзям недзе ўладкавацца, цяпер яны ў пошуках новай работы, — удакладніў Алег. — І таму я, як вельмі даўні працаўнік на атамных электрастанцыях Савецкага Саюза і Літвы, аказваю ім у тым дапамогу. Па ўласнай ініцыятыве, бо вельмі многія нашы землякі адразу, як

даведліся пра планы будаўніцтва АЭС у Астраўцы, маюць намер прыкласці там свае прафесійныя навыкі”.

Кіраўнік беларускай суполкі працаваў на Ігналінскай АЭС начальнікам участка. Але, як сам прызнаецца, “не хацеў цягнуць да апошняга, падаў на скарачэнне і пайшоў”. Цяпер “атамнай тэматыкай” Алег Давідзюк займаецца трохі па-іншаму: як кіраўнік БКЦ “Крок”.

Шмат нашых землякоў з Вісагінаса гатовы вярнуцца на Радзіму і працаваць тут — будаваць АЭС у Астравецкім раёне. “Як ім дапамагчы? Яшчэ вясной, шукаючы выйсце, я меў сустрэчы з кіраўніцтвам Міністэрства энергетыкі, а таксама дырэкцыі АЭС, — успамінае Алег. — Там падтрымалі мае намаганні. Цяпер, як вядома, ужо ствараецца база кадраў для

рэалізацыі будучага праекта, і гэта, на мой погляд, вельмі важна. І анкеты, якія я прывёз, — вынік сустрэчы. Сярод тых, хто хоча пераехаць, большасць беларусаў. Ці то самі тут нарадзіліся, ці то іх бацькі адсюль. Адзін з хлопцаў, напрыклад, піша: “Увесь час хацеў паехаць жыць у Беларусь, мае бацькі беларусы...”

“Да нас прыйдзе дапамога ад прафесіяналаў, і

гэта вельмі добра, — лічыць Леанід Гуляка. — Гэта, можна сказаць, “залаты запас” нашай энергетыкі”.

Леанід Гуляка, карыстаючыся выпадкам, уручыў Алегу Давідзюку граматы і каштоўны падарунак за паспяхова рэалізацыю праекта “Адміністрацыйны рэгіён Беларусь — арганізацыя суйчыннікаў за мяжой”. А таксама перадаў прывітанне “вашым і нашым сябрам у Вісагінасе”.

Даведка ГР. На нядаўніх грамадскіх слуханнях па прыроднай справядчасы аб ацэнцы ўздзеяння на навакольнае асяроддзе беларускай АЭС у Астраўцы намеснік міністра энергетыкі Міхаіл Міхадзюк сказаў, што першы і другі яе энергаблокі будуць дзяржаўнымі, а трэці можа быць пабудавана з удзелам замежных інвестыцый. Ён жа заўважыў, што “альтэрнатывы АЭС на сённяшні дзень няма”. І толькі пасля праходжання экалагічнай экспертызы ў першым квартале 2010 года і дзяржэкспертызы праекта будзе прынята канчатковае рашэнне пра будаўніцтва АЭС, выбар пляцоўкі.

Рыцар свайго часу

Цімафей Новак

Арцыбіскуп Тадэвуш Кандрусевіч прыняты ў рады Мальтыйскага ордэна

Мітрапаліту Мінска-Магілёўскаму нададзена высокае званне рыцара Мальтыйскага манаскага ордэна. Цырымонія прайшла ў мінскім архікафедральным касцёле Найсвяцейшай Панны Марыі.

Кіраўніку Рымска-каталіцкага касцёла Беларусі ўручаў ордэн Вялікага Крыжа і дыплом, які сведчыць пра ўступленне ў манаскую супольнасць, пасол камендант Мальтыйскага ордэна ягамосць Паўль Фрыдрых фон Фурхер.



Тадэвуш Кандрусевіч (злева) — рыцар Мальтыйскага ордэна

Абрад праводзіўся, як і ў далёкім сярэднявеччы, на лацінскай мове.

Рашэнне аб наданні высокага звання Тадэвушу Кандрусевічу было прынята князем і вялікім магістрам Мальтыйскага ордэна Фра Мэцью Фестынгам сёлета ў ліпені. Арцыбіскуп Кандрусевіч, набыўшы годнасць рыцара, мае цяпер “абавязак, які выходзіць далёка за рамкі гонару, набытага ў свеце прафесій або мастацтва. Ён

мае перад царквою абавязак павагі да святых рэчаў, адданасць бедным і зняважаным”.

Прадстаўнік Мальтыйскага ордэна назваў ролю Беларусі ў свеце асаблівай — як зямлі, дзе па-братэрску супрацоўнічаюць каталіцкая і праваслаўная царквы, і дадаў, што моліцца, каб Мінск, “дзе сустракаюцца народы і рэлігіі, як мага хутчэй наведваў намеснік Хрыста, Яго святасць Бенедыкт XVI”.

Заказ для Любліна

Роберт Нацкі

Тралейбус беларускай вытворчасці высока ацанілі ў Польшчы

Транспартнікі горада Любліна не толькі пазнаёміліся з тэхнічнымі характарыстыкамі новага беларускага тралейбуса, але ўжо і выпрабавалі машыну на вуліцах горада. MAZ-203T — гэта дванаццаціметровая трохдзвер-

ная мадэль апошняга пакалення. Беларускі тралейбус не горшы за імпортныя аналагі, а выдаткі на яго набыццё і тэхнічнае абслугоўванне прыкметна ніжэйшыя. На заказ люблінскіх транспартнікаў тралейбус створаны на шасі вытворчасці Мінскага аўтамабільнага завода з выкарыстаннем польскіх электравузлоў і камплектуючых.

У бліжэйшыя гады ўлады

Любліна плануюць вывесці з эксплуатацыі больш за пяцьдзсят тралейбусаў, у якіх завяршаецца тэхнічны рэсурс, і папоўніць парк новымі машынамі. У Мінскага аўтазавода ёсць вялікі шанец атрымаць заказ на пастаўку тралейбусаў, якія спадабаліся і жыхарам горада. Ад гараджан на прадпрыемства гарадскога транспарту паступіла на гэты конт шмат званкоў.

Сцяжынка першая да дзеда

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

І ў раённую газету “Кіравец” Людміла Бяляўская таксама піша “пра нашы сібірскія справы, пра сібірскіх беларусаў”. А тэксты перасылае землякам па электроннай пошце. Зрэшты, у скарачаным выглядзе тое выступленне было змешчана ў нашай газеце (№18 за 21 мая, ёсць у Архіве на нашым сайце ў інтэрнэце).

І вось — прыемная навіна з Кіраўска. У раённай газеце сярод пазаштатных аўтараў сёлета праводзіўся творчы конкурс “Доўгія вёрсты вайны”, прысвечаны 65-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Падведзены яго вынікі, і ў намінацыі “Публіцыстыка, успаміны” пераможцай прызнана “Людміла Бяляўская, наш аўтар з Новасібірска, ураджэнка горада Кіраўска”.

У газеце быў змешчаны яе артыкул “Першая сцяжынка да дзеда”. Людміла апісвае, як на свяце ў Дзень Незалежнасці ў Кіраўску “мой маленькі сібірскі ўнук упершыню паспрабаваў салдацкай кашы. З задавальненнем з’еў усё, што чарпанула яму з вялізнага катла шчодрары цётка-паварыха”. А потым маленькі Вадзік і яго бабуля прынеслі такую ж порцыю яго прадзеду, Уладзіміру Дзмітрыевічу Бяляўскаму. Бо “на стадыён, дзе праходзіла раённае свята, ён пайсці ўжо не мог, падводзяць ногі”. Расчунены ветэран ва ўдзячнасць за такі

сімвалічны падарунак успамінаў і вайну, і шпіталь, і тое, колькі было тых салдацкіх катлоў...

Цёплым атрымаўся артыкул. Ён і пра тое, што малому цікавыя дзядуліны ўзнагароды, і пра новы юбілейны медаль, які ветэрану ўручылі сам раённы ваенкам і старшыня Савета ветэранаў раёна. Віншаванняў, дарэчы, было шмат і ад суседзяў па шматкватэрным доме, і ад работнікаў цэнтру сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва — яны прыйшлі з кветкамі, з акардэонам, што Уладзімір Дзмітрыевіч, сам цудоўны музыкант, успрыняў як вельмі дарагі падарунак. Сама ж дачка-журналістка з удзячнасцю згадвае былога старшыню Савета ветэранаў Пятра Уладзіміравіча Шчэрбіча, сацыяльнага работніка Марыю Сакадынец, клопатамі якіх аблегчаецца жыццё яе бацькі.

Далей Л.Бяляўская піша, што і новасібірскія ветэраны-беларусы таксама атрымліваюць пастаянную падтрымку мясцовых улад. Пра іх баявую маладосць расказваецца і ў кнізе “Сібір”ю звязаныя лёсы”, якая выйшла ў Цэнтры культуры. “Майму ўнуку пашанцавала, — завяршае артыкул журналістка. — Сваё першае ў жыцці вялікае падарожжа ён здзейсніў менавіта ў Беларусь, пераадолеўшы не адну тысячу кіламетраў ад Новасібірска. Значнасць самой гэтай падзеі, як і асабістага яго знаёмства з прадзедам, ён усваядоміць пазней”.

ГОД РОДНАЙ ЗЯМЛІ

Якое ж свята без “Гуляначкі”!

Старажытная зямля Дзяржыншчыны багатая талентамі

Любяць у нас як добра пап-рацаваць, так і весела адпачыць. У раёне амаль тры дзесяткі аматарскіх гурткоў народнай творчасці: “Карагод”, “Весялуха”, “Скірмантаўскія сваякі”, “Вярба”, “Спадчына”, “Шчодрыца”, “Пастараль”... Пачэснае месца ў гэтым сузор’і займае фальклорны ансамбль “Гуляначка”. Самадзейных артыстаў, пра якіх пойдзе гаворка, я не раз сустракаў на розных канцэртах, захапляўся іх майстэрствам. Ансамбль створаны ў 1987 годзе пры Путчынскім сельскім Доме культуры, самадзейныя артысты спяваюць старадаўнія і сучасныя беларускія песні.

Шмат гадоў “Гуляначку” ўзначальвае дырэктар Путчынскага ДК Таццяна Карсакова, улюблёная ў беларускую песню жанчына. Яна ж славіцца і як выдатная майстрыха-вышывальніца. Чулі б вы, з якім майстэрствам яна выконвае песні, а яшчэ і сатырычныя мініяцюры, насычаныя народным гумарам! А з якім артыстызмам, вясёласцю ў час святаў у Дзяржынску вядзе забаўляльную гульню “3 рога ўсяго многа”! Нават людзі сталага ўзросту ў такія моман-

ты, здаецца, становяцца маладзейшымі.

Ёсць у “Гуляначкі” і песня-візітоўка “Прывітанне, землякі!”, з якой артысты пачынаюць кожнае выступленне. Тэкст і музыку яе напісаў Антон Анісовіч, адзін са старэйшых удзельнікаў калектыву. Ён у ансамблі і саліст, і баяніст, і паэт, і кампазітар. “Я хачу, каб зямля, каб зямля мая вечно квітнела, \ \ Каб сыны не складалі ў баях сваіх юных галоў”... — гэта словы з яго песні “Родны край”. Па прафесіі Антон Анісовіч настаўнік, выкладае гісторыю ў сярэдняй школе вёскі Вялікія Навасёлкі, узначальвае ў школе краязнаўчае аб’яднанне “Вытокі”.

Адна са старэйшых удзельніц ансамбля — Галіна Гурская. Нядаўна я гасцяваў у яе ў вёсцы Ліпкі. У сваёй чыстай, утульнай сялянскай хаце Галіна Антонаўна расказвала пра сябе, пра захапленне спевамі, пра сваіх семярых дзяцей, якіх гэтая майстрыха і павуння нарадзіла і выхавала. Паказвала і прыгожыя ручнікі, сурвэткі, абрусы, рукавічкі, што зрабіла сама. Ад маці навучылася яна не толькі вышываць і вязаць, але і

ўзяла ў спадчыну старадаўнія беларускія народныя песні, якія ўвайшлі ў рэпертуар ансамбля. Асвоіла Галіна Гурская і такі рэдкі цяпер від старажытнага беларускага фальклору, як галашэнне. Выдатна выконвае прыпеўкі. Між іншым, у гэтай самадзейнай артысткі цікавы сцэнічны вобраз, яна выступае звычайна са сваёй самапрадкайкалаўротам: прадзе лён і спявае. Гэта, на мой погляд, вельмі народнаму.

Сваім мастацтвам “Гуляначка” часта радуе жыхароў аддаленых вёсак раёна, самадзейныя артысты выступаюць перад механізатарамі, паляводамі на палявых станах у часы пасяўной, пад час жніва. На Беларускім тэлебачанні “Гуляначка” выступала ў праграме “Зямля і людзі”, а таксама ў тэлеперадачы “Спявай, душа!” Сёлета на пачатку ліпеня артысты ўдзельнічалі ў свяце ў Вязынцы, прысвечаным дню нараджэння Янкі Купалы. Былі артысты і на Рэспубліканскай выставе-кірмашы народных майстроў у Мінску. А ў Дзяржынску дык, пэўна, ні адно свята не абыходзіцца без “Гуляначкі”.

Лявон Целеш, г. Дзяржынск



Дзе артысты “Гуляначкі” — там і свята!



Калісьці гэта было намалёвана Маркам Шагалам

Гогаль і Шагал

Марат Гаравы

Адбылася прэзентацыя рэпрадукцый афортаў Марка Шагала да паэмы Мікалая Гогаль “Мёртвыя душы”

Сувенірнае выданне тыражом 5 тысяч экзэмпляраў выпушчана Мінскай друкарскай фабрыкай Дзяржзнака сумесна з музеем Марка Шагала ў Віцебску. Яно аформлена ў выглядзе набору з 96 паштовак з рэпрадукцыямі афортаў Шагала і адпаведнымі цытатамі з паэмы Гогаль на рускай і англійскай мовах. Паштоўкі змешчаны ў шкатулцы, вырабленай у выглядзе кнігі.

Выданне прысвечана 200-годдзю з дня нараджэння Мікалая

Гогалья. Аўтар праекта, дырэктар музея Марка Шагала ў Віцебску Людміла Хмяльніцкая, пераканана, што рэпрадукцыі знойдуць попыт не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі, і неўзабаве стануць бібліяграфічнай рэдкасцю.

Серыя з 96 афортаў была створана Шагалам у 1920-я гады ў Парыжы на заказ выдаўца Маршала. Аднак кніга Гогаль на французскай мове з ілюстрацыямі Шагала ўбачыла свет у Парыжы толькі ў 1948 годзе, і ў тым жа годзе яе адзначылі прызам на Венецыянскім біенале графікі. А ў 1999 годзе афорты былі падораны віцебскаму музею ўнучкамі Шагала Мерэт Мэер-Грабер і Бэлай Мэер.

Героі сабраліся разам

Колькі славурых людзей, шырока вядомых у свеце, можа нарадзіцца на тэрыторыі аднаго раёна? У некаторых выпадках (ведаю па сваёй Астравеччыне), знаходзілі каля дзесятка. А музейны работнік і краязнавец Святлана Кошур, працуючы над гісторыяй Карэліччыны, здавалася б, таксама ардынарнай, выявіла іх намнога больш. Засведчыла гэта сваёй кнігай “Зямля Карэліцкая і яе людзі”, выдадзенай сёлета да 70-годдзя раёна.

Адам Мальдзіс

А нядаўна ў Карэлічах адбылася прэзентацыя выдання. На ёй некаторыя героі кнігі, асабліва тыя, што сабраліся на “свята роднай зямлі”, паўсталі, як кажуць, буйным планам.

Распачнём з Антаніны Гаркушы (Гіль), якую ўжо даўно называлі “прымадоннай з вёскі Валокі”, а потым, ва Украіне — “Прымадоннай з Белай Русі”. Вядучая салістка Днепрапятроўскага акадэмічнага тэатра оперы і балета, яна мае ў сваім рэпертуары амаль усю оперную класіку. А ў сольных канцэртах абавязкова выконвае беларускія народныя песні. На радзіму яна прыехала разам са сваім мужам, вакалістам таго ж тэатра Віктарам Гаркушам, які акампаніраваў Антаніне ў музычнай частцы прэзентацыі.

З Гродна прыехала ў Карэлічы дацэнт дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Ала Петруш-

кевіч, ураджэнка вёскі Шчонава. Яна сказала: “Пад уплывам прац Святланы Кошур, дзейнасці музея “Зямля і людзі”, я пачала чытаць ва ўніверсітэце курс “Літаратурная Гродзеншчына ў постацах і лёсах”. І хаця пакуль што мяне слухае невялікая група студэнтаў, але па іх вачах я бачу, наколькі ім усё гэта патрэбна”.

У новым святле паўстала і постаць Пятра Конюха, якога даўно называлі “беларускім Шаляпіным”. Сын беднага і шматдзетнага селяніна з мястэчка Турэц, ён выступаў у самадзейнасці яшчэ да вайны. Затым змагаўся з фашыстамі пад Монтэ-Касіна, за што быў узнагароджаны “Зоркай Італіі”, пасля вайны вучыўся ў Рымскай акадэміі мастацтваў, дзе заслужыў тытул яе Маэстра. У 1975 годзе сустрэўся са сваякамі на радзіме, збіраўся сюды вярнуцца назаўсёды, але гастролі па ўсім свеце не дазволілі яму ажыццявіць мару... Лёсам спевака зацікавіўся мінскі рэжысёр

Анатоль Алай, які стварае пра суайчынніка дакументальны фільм. Прысутныя на прэзентацыі змаглі прагледзець яго частку.

У кнізе Святланы Кошур гаворыцца пра ўраджэнца вёскі Круглікі, цяпер саліста аркестра Марыінскага тэатра оперы і балета ў Санкт-Пецярбургу Васіля Жучэнку, які можа сходу сыграць на кларнеце любую партыю. На прэзентацыі ж хвалю апладысентаў выклікала яго дачка Ліза Жучэнка, цяпер вучаніца ліцэя імя Рымскага-Корсакава ў тым жа Санкт-Пецярбургу.

Што ж датычыцца самой Святланы Кошур, то яна ў канцы прэзентацыі сказала, што наступныя яе задумы — кнігі пра беларусаў, якія ваявалі пад Монтэ-Касіна, і пра выхадцаў з Міра.

— Самае галоўнае значэнне кнігі Святланы Кошур, — падвёў вынікі прэзентацыі начальнік аддзела ідэалагічнай работы райвыканкама В. Куляка, — заключаецца ў тым, што яна патрэбна нашаму маладому пакаленню. Сёння мы сабраліся тут ва ўтульнай зале, размаўлялі ў сардэчнай, цёплай абстаноўцы... Спадзяюся, што такая ж сустрэча адбудзецца ў нас і са школьнікамі. Вядома ж, не было б гэтай кнігі, каб не людзі, пра якіх яна напісана. Наша зямля сапраўды багата выдатнымі суайчыннікамі.

“У Гервятах шанцуе...”

Фотамайстар Валерый Вядрэнка адлюстраву асабістыя ўражанні



ЛЮДМІЛА МІНКЕВІЧ

Людміла Мінкевіч

“А ў Гервятах быў? Касцёл Святой Тройцы бачыў?” — неак спытаў Валерыя яго знаёмы. Бо добра ведаў, што фатограф цікавіць унікальныя архітэктурныя пабудовы. “Не” — адказаў і здзівіўся сам сабе Вядрэнка: трыццаць год з фотаапаратам, зняў не адну беларускую вёску, аднак Гервяты, што ў Астравецкім раёне, пакуль не бачыў. “Фатаграфіі неагатычнага касцёла, якія я знайшоў на сайтах, не ўразілі. Хіба толькі скульптуры на прыкасцельнай тэрыторыі. І я вырашыў: паеду і сам усё пабачу”, — успамінае Валерыя.

Ужо на пад’ездзе да святыні фатограф быццам асяніла: гэта ж нешта фантастычнае... Кіламетраў за пяць ён убачыў вежу касцёла — яна ўздымалася над

лесам, быццам спрабавала дастаць да аблокаў. Дарэчы, касцёл Св. Тройцы, пабудаваны ў канцы XIX стагоддзя, лічыцца адным з самых высокіх у Беларусі: 61 метр у вышыню. Храм і мясцовасць пакарылі Валерыя. “Больш прыгожага ў Беларусі я не бачыў, — прызнаецца. — Высакародны стыль архітэктуры... Геніяльная пабудова. Цудоўны парк, разбіты перад касцёлам. І ўвогуле такое прыемнае месца. Тут адчуваеш душэўны ўздых, а галоўнае — усё адразу становіцца зразумелым: што такое дабро і ліха, праўда і хлусня, прыгожасць і пачварнасць... І не трэба ніякіх тлумачэнняў.”

Выстава “Апосталы Гервят” адкрыта пры садзеянні Польскага інстытута ў Мінску. Вінаграднай лазой уздымаецца лесвіца да высокай столі. Райскі пейзаж з

Творы, зробленыя на аснове фотаздымкаў з Гервятаў, маюць глыбокі сэнс

ідэальным газонам, туямі, скульптурамі апосталаў сцеліцца перад касцёлам. Храм з вытанчанымі аркамі, высокімі вежамі і стральчатымі вокнамі... Гэта першая частка экспазіцыі. Выкананая ў чорна-белым стылі, яна знаёміць з мясцовасцю, касцёлам і яго інтэр’ерам. “І сапраўды “кавалачак раю, астравецкі Версаль”, — згаджаецца з тым, як ахрысцілі прыезджыя гервяцкі цуд.

Другая частка экспазіцыі — кампазіцыя на тэму вобразаў Евангелля. Фотамантажом, што на стыку фота і выяўленчага мастацтва, Вядрэнка займаецца не адзін год. Яго працы заўсёды можна пазнаць: адточанае кампазіцыйнае рашэнне, ёмістасць, вобразнасць, шматпланавасць... Можна фантазіраваць разам з аўтарам, разважаць, шукаць сэнсы. У серыі “Апосталы Гервят”

скульптуры ажываюць, храм пакрываецца лёгкім вэлюмам загадкаваасці і таямнічасці, час здаецца спрашаваным, і ў адно імгненне мы бачым цэлыя дзесяцігоддзі, а то і стагоддзі. Здаецца, тое, што апісана апосталамі, адбываецца з намі: тут і адразу.

...А вы бачылі такое: снег роўнымі прыгожымі пластамі падае са страхі храма, а Святая Марыя, поўная спакою і любові, глядзіць на свет і на кожнага з нас... Як распавёў аўтар, ён доўга стаяў і чакаў моманту, калі снег паляціць з даху. І ўжо расчараваўся, і змёрз, і вырашыў сыходзіць. Але чамусьці павярнуўся зноў да касцёла, падняў фотаапарат і... у момант, калі спрацаваў затвор, снег сарваўся з даху. “Пашанцавала...” — уражаная, кажу я. “У Гервятах мне заўсёды шанцуе”, — усміхаецца фатограф.

ПРА ШТО СЛОВА ГАВОРЫЦЬ

Ціпун і фількава грамата

Многія з нас выкарыстоўваюць устойлівыя выразы. З іх дапамогай можна больш ярка, вобразна апісаць сітуацыю. Аднак не заўсёды мы ведаем сэнс фразеалагізмаў або асобных іх слоў, таму часам ужываем іх не да месца. Каб карыстацца моўным багаццем правільна, прапаную разабрацца са значэннямі некаторых устойлівых адзінак.

Ціпун табе на язык! — вельмі папулярны ў славян фразеалагізм. Адразу ўзнікае пытанне: што такое *ціпун*? Адказ я знайшла ў кнізе І.Шпадарука і В.Рудакоўскага “Чаму мы так гаворым” з серыі “Скарбы мовы”. *Ціпун* — гэта рагавы бугарок на кончыку языка курыцы, які дапамагае птушцы кляваць. Бывае, што цвёрдыя прышчыкі ўзнікаюць і на языку чалавека. Іх часам таксама называюць *ціпунамі* і лічаць у народзе адзнакай ілжывасці. Схлусіць — значыць *сеў ціпун*. Трэба запомніць, што іранічнае пажаданне “*ціпун табе на язык*” адрасавана таму, хто выказаў нядобрую думку, прадказаў непрыемнасць.

Непісьменна складзены дакумент, які не мае юрыдычнай сілы, называюць *фількавай граматай*. Чаму ж грамата менавіта Фількава? Карані выразу ў гісторыі. Справа ў тым, што ў многіх сваіх пасланнях мітрапаліт Маскоўскі Філіп імкнуўся пераканаць цара Івана IV адмовіцца ад палітыкі тэрору, распусціць апырчніну. За гэта цар пагардліва называў мітрапаліта “Фількам”, а яго пасланні — “фількавымі граматамі”.

Падрыхтавала Вераніка Бандаровіч

Падарожжа па нерэальнасці

Першы Міжнародны фестываль «Terra Nova» сабраў прафесіяналаў і аматараў лічбавага мастацтва з Беларусі, Германіі, Літвы, Польшчы, Расіі, Украіны

Ніна Шпакоўская

Мастакі саборнічалі ў васьмі намінацыях: лічбавае фота, камп’ютарная графіка, лічбавы жывапіс, відэа-арт, відэакліп музычны, анімацыя, рэкламныя ролікі і кароткі метр. Кажуць, што ўся прастора запоўнена інфармацыяй. Вось і ідэя праекта фестывалю таксама, па прызнанні яго галоўнага куратара, старшыні грамадскага аб’яднання «Міжнародная гільдыя жывапісцаў» Фёдара Ястраба, лунала ў паветры: “Мне проста ўдалося яе схвапіць і распрацаваць канцэпцыю. Задума выспела сама сабою, бо дзесяці ў кабінетах ці майстэрнях працуюць таленавітыя людзі. Фестываль дае ім магчымасць

паглядзець на свае работы ў кантэксце творчасці іншых мастакоў, каб убачыць свае плюсы і мінусы”. Фёдар Ястраб упэўнены, што камп’ютарныя тэхналогіі — і інструмент, і аснова новай культуры, якая паграбуе іншага мыслення, не падпарадкаванага законам класічнага мастацтва.

Сапраўды, у віртуальнай прасторы можна не толькі ствараць новыя рэальнасці, але і спрабаваць разабрацца са светам, які ўжо існуе. Узяць, скажам, вострыя праблемы і зноўку паставіць вечныя пытанні, як гэта зрабіў, напрыклад, Аляксей Паўлоўскі. Яго трыпціх «Паслязайтра» паказвае свет пасля канца свету: змрочная карціна апакаліпсіса, у якой цяжка



Такой уяўляе восень мастачка Н. Шутанбаева

злавіць ніць будучыні... Пра “марыянэтанасць” жыцця задумаліся фотамастакі Андрэй Шчукін і Дзяніс Нядзельскі. У сумеснай

чорна-белай серыі «Lovely toys» яна стварылі эффект палёту і неверагоднай лёгкасці, якія заменваюць людзям-цацкам свабоду.

Але вуглаватасць, робленасць іх поз нагадвае пранябачныя вяровачкі ў руках льялькавода...

Да пошуку новага героя сучаснасці звярнуўся Антон Баранаў. З яго работ глядзяць зарэтушаваныя Ван Гог, Мона Ліза і Мадзільяні. Тэму ўнутранай сутнасці чалавека распрацоўвае Вадзім Качан. Яго работы з цыкла «Унутраныя светы» на дзіва сугучныя з праблематыкай рамана «Вавёрка» Анатоля Кіма. Фотаздымкі быццам пытаюць у наведвальнікаў: якая пачвара сядзіць унутры вас? ці можна «ачалавечыць» гэтага зверта?

Лічбавае мастацтва дае магчымасць сумяшчэння культурных пластоў, выявы прыхаваных пачуццяў. Па-

вел Амялюсік змяшчае сваіх герань у іншую рэальнасць, якая напоўнена зашыфраванымі сімваламі наслоненых эпох. Яго «Парадны партрэт жонкі Шэкспіра» — добры прыклад таго, як з дапамогай камп’ютарнай апрацоўкі можна паказаць унутраную прыгажосць, духоўны свет асобы. Тэхнікай “сумяшчэння часоў” вылучаецца і фотамастак Валерыя Вядрэнка. Яго работы распавядаюць пра лёсы і сутнасць таго, што трапіла ў аб’ектыў. Яшчэ раней ён уразіў мяне работамі, прывесчанымі Лошыцкаму парку.

Лічбавае мастацтва мае сваіх прыхільнікаў і праціўнікаў. Але зразумела адно: “Terra Nova” не засталася terra incognita.